

ВЫХОДЗІЦЬ
ШТО-ТЫДЗЕНЬ
У ПАНЯДЗЕЛКІ

АДРЭС РЕДАКЦЫІ
І АДМІНІСТРАЦЫІ:

Вільня, Завальная 7.

НАША ЖЫЦЦА

Цана асобнага
нумэру 3 мк.

ЦАНА АБВЕСТАК:

на 1 стран. . . 15 мар.
на 4 " " " 5 "

за радок пэтыту.

■ (ЗАКЛАДЗЕНА ў 1906 г.)

Палітычныя разважаньні.

У нашай палітычнай і грамадзянскай працы утварылася некалькі фронтаў, на якіх мы прымушаны бараніцца пад прагавітасьці нашых суседзяў, ласых на нашае нацыянальнае дабро. Вынікае гэта з факту падзелу Беларусі на некалькі частак: на „савецкую“ — падмажыскую Беларусь, на „польскую“ і ў рэшце на „літоўскую“, якая спярша была аддадзена бальшавікамі Літве „ковенскай“, а цяпер атрымала назву „Сярэдняе Літвы“. На гэтых фронтах нам даводзіцца бараніць ажно дзьве справы зразу: справу нацыянальную і справу дзяржаўную. І вось тутакі пачынаецца для нас зачарованае кола: калі мы ўсе нашы сілы ў гэты момант аддамо справе захаваньня нашага нацыянальнага быту, дык ад гэтага пацярпіць справа беларускае дзяржаўнасьці; калі ж, наадварот, на першым пляне паставім пытаньне аб незалежнай і непадзельнай Беларусі, дык окупанты, якія адносяцца варожа да дзяржаўнасьці Беларусі, будуць разбіваць і нашу нацыянальную работу.

На першы погляд, з гэтага кола няма выхаду. Але гэта толькі здаецца: выхад ёсьць, і мы пастараемся паказаць яго.

Трэба перш за ўсё разглядзецца ў тым, што значыць „дзяржаўнае будаўніцтва“. Вось-жа, калі мы гаворым аб беларускай дзяржаўнасьці будаўніцтве, дык мы разумеем пад гэтым ня толькі дзяржаўную арганізацыю беларускай зямлі наагул, а такую дзяржаўную арганізацыю, якая забаспечыла-бы беларускаму народу прыналежнае яму першае месца сярод другіх народаў Беларусі — раўнапраўных з ім. Мы разумеем, што Беларуская рэспубліка — ці то Народная, Дэмакратычная, ці Савецкая, — павінна быць беларускай па культуры, языку і духу (што, ведама, не выключае свабоднага разьвіцьця культуры і языку другіх нацыянальнасьцяў Беларусі). Дзяржаўным будаўніцтвам на нашай зямлі зьяўляюцца і маскалі, і палякі, і літвіны, — але ўсе яны кіруюцца да таго, каб наша зямля (ці тая або іншая частка яе) служыла інтарэсам Маскоўшчыны, Польшчы, Літвы; мы ж хочам, каб Беларусь нікому ня служыла, каб яна была сама сабе гаспадыняй, а калі-б і злучылася з адным з суседзяў, дык каб гэтае злучэньне было зроблена паводле прынцыпу „роўныя з роўнымі, вольныя з вольнымі“, каб мы не аказаліся служкамі чужынцаў. Але дзеля гэтага патрэбна адно: трэба, каб нацыянальная свядомасьць нашага народу была гэткая сільная, што яе не здалелі-бы забіць чужынцы; бо калі мы ня зможам зрабіць Беларусь беларускай, то маскалі будуць заўсёды старацца зрабіць яе маскоўскай, палякі — польскай, літвіны — літоўскай як па культуры і духу, так і па языку.

Ужо гэты разгляд пытаньня аб беларускай дзяржаўнасьці будаўніцтве ясна паказвае, што яно магчыма толькі пастольку, паськолькі будзе моцны наш унутраны нацыянальны фронт. І на яго трэба пакіраваць нашы галоўныя сілы. Мы кажам: галоўныя, а ня ўсе, бо разумеем, што ніколі, ні пры якіх акалічнасьцях мы ня можам пакінуць таго фронту, на którym ідзе на-

шай дзяржаўнасьці пагражае сур'ёзная небяспека. Гэты фронт — праца нашых дзяржаўных устаноў за граніцай (бо-ж сваёй тэрыторыі, вольнай ад чужынцаў, мы ня маем). Як-бы нас ні дзілілі, як-бы ні рэзалі нашае Бацькаўшчыны на кукі, — мы павінны заўсёды высока дзяржаўна наш штандар з надпісам „незалежная і непадзельная Беларусь“, павінны здабыць сабе магучых саюзнікаў, якія маглі-бы памагчы нам стагнуць на ногі — так, як з замежнай падмогай станула на ногі і Польшча, і Літва, і Украіна і іншыя.

Маючы моц унутраную і падмогу з-за мяжы, мы ўжо можам думаць і аб выбары дарогі, па якой нам ісьці да аб'яднаньня ўсіх трох частак Беларусі. Тут на першым месцы трэба высьветліць: хто нам можа памагчы ў гэтым, каму ёсьць карысьць, хто зацікаўлены ў існаваньні аб'яднанае Беларусі, ў нацыянальным адраджэньні беларускага народу?

Даць адказ на гэтае пытаньне ўжо цяпер — немагчыма. Тыя нашы суседзі, якія нас паміж сабой падзялілі, ў гэты момант як-быццам і ня бачуць ні Беларусі, ні беларускага народу, як быццам яны дзеляць зямлю голую — без ніякага насяленьня. Але гэта толькі датуль, пакуль ня прыходзіцца „іграць“ на беларускай справе, — а такі момант раней ці пазней настане: толькі найўмныя можа здавацца, што рыжскі мір надоўга замацаваў мір і спакой на Усходзе Эўропы. І вось тады мы з розных бакоў сустранем прыязна працягненыя да нас рукі і мілыя ўсьмешкі.

З кім-жа пойдзе тады Беларусь? Мы думаем, што найхутчэй пойдзе з тым, хто, углядаючыся далёка наперад, ужо цяпер дасць забранай ім частцы Беларусі магчымасьць стацца нашым нацыянальным Піэнтам, стацца тым ядром, да каторага нацягнуліся-бы і другія часткі нашае Бацькаўшчыны, разумеючы, што тут яны здасяць зрэалізаваць свой стары ідэал незалежнасьці і непадзельнасьці Беларусі. Судзячы паводле заяў, зробленых на рыжскіх міравых перагаворах прадстаўнікамі як Савецкае Расей, так і Польшчы, — абедзьве гэныя старонкі добра разумеюць вагу беларускага пытаньня. Але то былі толькі словы.

Хто-ж першы ад слоў прайшоў да дэла?

І. Мясешка.

Справа Віленшчыны і Горадзіншчыны.

На засяданні 28 кастрычніка ў Бруселі Рада Лігі Народаў, згодна з запаведззю, разглядала справу аб Сіарэдняй Літве, інакш кажуць: аб Віленшчыну і Горадзіншчыну. Пастанова Рады такая: загадаць арганізацыю пад апекай Лігі Народаў плебісцыту на землях на ўсход ад лініі 8 снежня 1919 году (Віленшчына і Горадзіншчына) апрача павіятаў Бялостэцкага, Сакольскага і Біэльскага, каб народ меў магчымасьць свабодна высказаць сваю волю, да якой дзяржавы ён хоцьа прыналежыць.

Ліга Народаў мае акуратна вызначыць, у якіх мяжах павінны адбыцца плебісцыты.

Ліга пастанавіла зьвіарнуцца да Польшчы і Літвы (у Коўну) з запытаньнем, ці жаны, згаджаюцца, на гэты спосаб раз'я-

заўняа польска-літоўскае споркі аб нашу зямлю. Adkaz pawinien być dadzien da 7 listapada.

Атрымаўшы hetu prapazycyju, u Warshawie 29 kastychnika adbyusia schod sojmowaje kamisiu zahranicznych sprau z ucasciem ministra zahranicznych sprau, kniazia Sapiehi, katory skazau, sto polski urad hatou zhadzicca na plebiscyt na hetkich warunkach:

1) pry hafasawañni hołas pawinien padawacca tolki za Polšču, ci za Litwu;

2) plebiscyt treba zrabic wielmi chutka i najprašciejšym sposabam;

3) polski urad nie biarecca wywiaści wojsk hien. Żeligouškaha z zaniatyh imi ziamiel.

Razważyušy sprawu, Komisija zaprapanawala Sojmu zrabic hetkuju pastanowu: „Sojm kliča urad, kab ućyni uşio patrebnaje dzieła zabaspiečañnia našaleñniu Wilenščyny mahčymašci jaknajchutčej i nie pakidajućy nijakaha sumlawañnia wykazacca astatočna u sprawie swajho zlučėñnia z Polskaj Rečpaspalitaj u adno dziařaunaje celaje“.

„Adnačasna Sojm zajaunaje, sto twareñnie asobnaje dziařaunaje arhanizacyi dla Wilenščyny, pierachodžiaćy za miežy patreby časowaje administracyi, nie wiadzie da zlučėñnia z Polščaj, a naadwarot, pahražaje nowymi internacyjanalnymi kompikacyjami i padkapywaje ustanoulenuju ryžskim miram hraniću Polščy“.

„Sojm zaklikae urad, kab jon hetkich sprob niedapuskau, dy kab na ziemlach, jakija znachodziacca u wyznačanyh ryžskim miram miežach i zaniaty užo polskim wojskam, uraz-ža byla zawiedziena polskaja narmalnaja dziařaunaja administracyja, integralna zlučajućy henija ziemli z Polskaj Rečpaspalitaj“.

Paskolku pieršaja časć hetaj rezalucyi maje na meci zwyčajnaje dałučėñnie da Polščy uşiaje tak-zwanaje „Siaredniaje Litwy“, pastolku kaniec daje adkaz na pytañnie, sto budzie зроблена z tym „kalidoram“, biełaruskim, jaki bałšawiki wyrzali dla Polščy i jaki prachopdzić praz Horadzienščynu, zachodni kraj Mienščyny i praz Wialejski i Dzienski pawiećy Wilenskaje huberni. Chacia palakom, tak sama jak i bałšawikom, zusim dobra wiadoma, sto u henym „kalidory“ żywuć biełarusy, — sojmowaja komisija nie zadumywujućysia pastanaunaje zawiadzi tam polskuju administracyju.

Tak choča sojmowaja komisija, i chiba sto z jej zhadzicca i uwiėš Sojm. Ale krychu inaej uhładajacca na sposab dałučėñnia „Siaredniaj Litwy“ da Polščy hienarał Żeligouški, katory užo wydał dekret ab wybarach u Ustanoušy Sojm „Siaredniaje Litwy“, naznačanyh na 9 studzieńnia 1921 hođu. Dekret hetu razychodzicca z pastanowaj polskich partyj u warsaŭskim sojmie, a tak sama i z rezalucyjaj Rady Ligi Narodau ab plebiscycie. Żeligouški choča papiaredzić plebiscyt, sklikajućy ustanoućy sojm. A plebiscyt, jakoha wymaha-je Liga Narodau, pawinien adbycca pry takich warunkach (hl. „Gaz. Kraj.“): pierš za uşio majuć być wywiadzieny abo abiazbrojeny wojski jakoj-by to ni było nacyjanalnašč, katoryja zaničajuć padlahajućyja plebiscytu ziemli; aprača taho, dzieła zabaspiečañnia wypaunieñnia zahadau Ligi Narodau, maje być ustanouleny kontrol Ligi nad uşimi darohami i čyhunkami, sto wiaduć u plebiscytnyja ziemli abo prarezywujuć ich Jasna, sto warunki plebiscytu byli-b dla anneksyjaništau šmat horšyja, čymsia tyja warunki,

пры каторых маюць адбывацца выбары ў Sojm Siaredniaje Litwy. I woś, nia hle-dziać na trywańnie wajny, na niaustan-nija bitwy na teryторыі Siaredniaje Litwy kiraŭniki apošniaje špiašajuca z wybarami u Sojm...

„ENDEKI“ NIEPAKOJACCA.

„Rzeczpospolita“ ў № 136 wielmi niepakoicca, što „Urdujučaja komisija“, jakaja stanowić časowy ŭrad „Siaredniaje Litwy“, nia spoŭnić uskładanaj na jaje pol-skimi anneksyjanistami nadziei na pryłu-čeńnie Wilni da Polšcy. Cytajem tamaka:

„Ciapier henaja Komisija z usiaje si-ly precca da stwareńnia dziaŭstwa Koŭna-Wilnia-Miensk, u jakoj my ŭtopim peŭnuju dla nas Horadzien-ščynu i Wilenščynu za niapeŭnyja la-latucieŭni i ab federacyi z wialikim Litoŭska-Biełaruskim haspadarstwam“.

Swaje wywady hazeta zakančyŭaje hetak:

„Sojm pawinien zrabić kaniec hetamu samazwannamu kałamučanniu, twa-reńniu wydumanyh dziaŭstwaŭ, trywo-žańniu spakaju na ŭschodzie“.

Woś, prynamsi ščyra i jasna: što pa-ŭazyu u hubu, toje i žeś. „Endeki“ adkry-ŭa pryznajuca, što ich meta—prosta zah-rabić kuśok našaje ziamli, — pad toj čas, jak roznija fałšywyja polskija demakraty i nawat „socyjalisty“ starajuca swaje plany prykrywać „wolaŭ narodu“.

NIAMIECKI HOŁAS.

Jak pierakazawaŭ z zahranicznych hazet „Gaz. Kr.“ niamiecki minister zahra-ničnych spraŭ, Simons, u swajej pramowie u parlamenci, pamiż inšym, skuzau, što zaniaccie Wilni palakami stanowić iskru, ad jakoj moža razharecca mižnarodny pa-ŭar. Adnak, u hetaj sprawie niamiecki ŭrad asianiecca pakul-što neutralnym.

PRATEST MINISTRA BIEŁARUSKICH SPRAŭ.

„Rzeczpospolita“ nakazyŭaje, što mi-nister biełaruskich spraŭ Litoŭskaha ha-spadarstwa zajawiŭ ad imia biełaruskaha nasialeńnia pratest proci zaniaccia Wilni palakami. Pratest hety litoŭski minister za-hranicznych spraŭ, Purycki, pawioz z sa-boj u Anhliju.

Прысяга.*)

(Працяг).

Затарыхала ў канцы вуліцы бры-ка, і ўсе паглядзелі туды. Ехаў вярхом казак-пасланец, а едзе за ім на бры-цы старэнькі поп. Запавяляўся народ, — троху з палічэньнем, што ўжо годзе чакаць, а найбольш з трывогаю і няве-даньнем. Калі сьвёнкі войчанька ў чор-най старой расцы ўвайшоў у хату і за-шуршаў па зямлі скурацяннымі лапціка-мі, а казак нёс за ім клунак з паркоў-нымі паратамі, — тады сярод людзей па-вісла важкое чупьне незьвяснёнае нуды. Абраз гэты нагадываў хаўтуры.

Афіцэр аб нечым пашаптаўся з сьвя-шчэньнікам. Шмат хто з мужчын заўва-жыў, як войчанька няпрыемна ўразіў-ся і намагаўся схавач тую прыкрасьць у сваіх глыбокіх, запалых вачох.

„Прысяга... прысяга...“ — пайшло хадзіць страшнае слова па людзях.

— А кадыла не забыліся ўзяць? — з цікаўнасьцю зьвярнуўся пан да казак, калі той разьвінуў на лаўцы клунак.

— Так точно, вашкародзь, узялі, — адказаў казак.

— Кадыла я прывёз, пане началь-нік, бо гэтак напісалі, але яно тут не-

Wiestki z-za frontu.

„Berliner Tageblatt“ nakazwaje, byc-cam ad pačatku kastryčnika cieraŭ niamiec-kuju hranicu prajšo u Litwu bołš za 10,000 duś niemcaŭ — hłaŭnym čynam biezrabot-nych i b. členaŭ samachwotnickaj palicyi. Wiarbouka ich adbwyajacca pa ŭsich mia-stech ŭschodnich Prusaŭ.

Iznoŭ-ža u oficyjalnym apawiaščeńni štabu krajowaj abarony „Siaredniaj Litwy“ za 4 listapada haworycca, što niamieckija wajskowyja časčiny iduć cieraŭ Koŭnu i ŭklučajuca u skład litoŭskich palkoŭ.

Jak piša „Słowo Żołn.“, litoŭski us-tanoŭcy sojm u Koŭnie wybraŭ tak-zwany „mały sojm“ z 26 pasłoŭ i maršałka soj-mu, hram. Stulginskaha, katory мае ŭladu razam i prezidenta Litwy. „Mały sojm“ atrymaŭ usie prawy zakonadačaj us-tanowy, u tym liku wydawać zakony, začwiar-džać kredyty, klikać da adkazu ministraŭ.

Восень.

Хай жаўце, сыпіхае сад з кожнай га-

дзінай,

Сонца ласкі гарачыя ўсходы ня сее,

Хай гарыць, як агонь, лісьцё дрыгачай

асіны,

Хай апошнія кветачкі ў садзе бяліюць.

Будзем чакаці вясны!

Хай паўзучы паласою налматыя хмары,

Хай цягнецца рака, хай мыльце замарае,

Не агорнуць нас восені сумныя мары,

Кожны з нас яшчэ сьветлае шчасьце

пазнае,

Будзем чакаці вясны!

Хай ў душы сны, надзеі на долю капаюць,

— Усё мінецца, як ў летні дзень і та-

вальніца,

Прыдзе час — сонца сьняй вышю заз-

вянець,

Закрасуець зялёнаю рунню зямліца...

Будзем чакаці вясны!

Наталія Арсеньева.

патрабна, — мякка сказаў сьвяшчэньнік афіцэру.

— Хай будзе, хай будзе! — запярэ-чыў яму пан, а нахіліўшыся дадаў на-вуха: — гэта ім для ўражаньня...

Казак высунулі стон на пасяродак хаты і накрылі яго чорным сукном. Со-пкі палыйшоў з кадылам к печы, выняў зааслонку, выкаціў чарылою колькі вуга-лёў, дый абхухаўшы ад пшпелу насыпаў іх у кадыла і падаў яго сьвяшчэньніку. Той дастаў з кішэні ладану і сыпнуў на вугалі. Сопкі аддаліся зноў у парог і пачаў дмуць, бразкачы ланцужкамі. Прыемны, але хаўтурны дымок распл-ваўся на хаце і кіраваў людзей на па-кутныя думкі. Хто шавяліўся, хто запіх ад нейкага страху. Тарас зьбіялеў, як крэйда, і глыбока дыхаў. Усялякія думкі роіліся ў галаве. Кавалікі успамінаў, аб-ломкі абразоў зьбіліся ў нейкі балючы груд, у нейкі прыкры, безпарадачны гро-мазд. Давілі галаву. Ня было яснасьці. Неніта карціла. Як зрабіць так ці гэтак? Што такое? У чым справа?

Станавіліся ўваччу цімакі...

Увечары, калі ўсе людцы, павяча-раўшы, сьняць юаліся, калі з нёмнага поля плыў з вясняным ветрыкам ара-мат сьвежае зямліцы, калі жабы квочалі і ку-калі, як нявыя ад салодкасьці, тады стары цімак цішком выхадзіў у сад над яблынку крывую, кідаўся на калені, ва-чыма на ўсход, санчэліваў рукі і маліў-

ХРОНІКА.

Ад Рэдакцыі.

№ 3 „Нашае Нівы“ выходзіць кры-ху прыпазьніўшыся затым, што наша ча-сопісь па загаду дэпартаманту ўнутра-ных спраў дзеля фармальных прычын была часова прыпынена.

БІЕЛАРУСКАЯ МОВА У ВОЛАЎСЦІ.

U tak - zwanaj „Siaredniaj Litwie“ bie-laruskaja mowa мае takija samyja prawy, jak i mowa polskaja. Dzieła hetaha u na-šych wałascioch usie sprawy pawinny wia-čisia pa biełarusk. U biełaruskaj mowie my majem prawa pišać usie uradowyja pa-piery. I hetaha prawa pawinny pilnawać, kab čto u nas jaho nia ŭziaŭ, na ciemna-tu i nieznamomstwa sialaŭ z ich prawami apirajučysia.

Niachaj-ža ŭsie heta dobra zapamiata-juć. Niachaj kažuć druhim. Kali-ž by dzie-jaki-niebudź čynounik sprabawaŭ i dalej ŭčiskać biełaruskiju mowu i gwałtam za-wadzic polskuju, — dyk wiedajcie, što heta — niezakonna, i ślicio swaje skarbi na ru-ki Biełaruskaha Nacyjanalnaha Kamitetu u Wilni (Wostrabramskaja dom № 9). Kami-tet užo budzie dachadzić sprawiadliwaści,

Арышт беларускага дзеяча.

1 лістапада у вядомага беларускага дзеяча Антона Луцкевіча па загаду II аддзелу даводтва арміі „Сярадняе Літ-вы“ зроблены ў кватэры обыск. Узяты розныя рукапісы, брашуры і т. п.

Назаўтрае грам. Луцкевіч быў па-кліканы на ваху II аддзелу дзеля дапро-су ў 10 гадз. раніцы. Тут яму было за-яўлена, што яго выавацяць у выдаўні „проціпольскай“ брашуры „Польская окупация ў Беларусі“. На гэта грам. Луцкевіч адказаў, што брашура выдана да часу ўтварэньня „Сярадняе Літвы“ і гаворыць аб дзеяньнях чужой дзяржа-вы — Польшчы, дзеля чаго ён, Луцкевіч, адмаўляецца ад дачы якога-колічы тлу-мачаньня ў гэтай справе.

Пасьля сьпісаньня пратаколу, грам. Луцкевічу было заяўлена, што ён арыш-таваны, і яго пераслали пад канвоем жандара ў II аддзел, дзе прадзяркалі ў вязьніцы ўвесь дзень. Толькі позна ў ве-чары яго выпусьцілі на волю, аблаўшы падпіскай бяз згоды II аддзелу не вы-яжджаць з Вільні і на кожны выязў явіцца ў дэфэнзыву.

ся краіў сваё беднае сэрца. Маўчала прыгожае цямяеючае неба вясны, і дзю-док, як зьвер, драпаў свае худыя, вала-еатыя грудзі. Паглядзіў тоё маленькае Тарас і няраз відзіў яго ды нікому нічо-га не казаў, бо хто-гэтага ня ведаець ці не разумець?

Сярэдні ў такі час ніяк ня мог за-снучь і варочаўся на палацах, то кашліў, то сыха ўздыхаў. Ня любіла Тарасіка, што ён крэкчаў, што яшчэ зьлізэць з палатаяў і пачінець упоемьку шукаць карца на судніку, мапаець, стукаець, ча-сам абярнець што, — смага яго мучаець.

А хлопец-цімак: сядзіць, бывала, на вуліцы да познае пары і ўсё на дудках адну песьню граець а граець.

Усё тоё станавілася Тарасу ўваччу.

А ўжо наладжыў на сябе войчанька эпітрахіль, узяў крыві у рукі, крэкнуў, агледзіў людзей у хаце і пачаў казаць:

Брація ў Хрысьце! Клясьціся страшна. А клясьціся імем самога бога, клясьціся перад яго сьвятым лікам, гэта... гэта... прысягацца, браткі, яшчэ страш-ней. Ня дай, божа, прысягацца бяз піль-нае патрэбы ані вам, ні дзеткам вашым.

М. Гарэцкі.

(Працяг будзе).

Бацькаўскі Камітэт.

У той панядзелак, 1 лістапада, ў саль беларускае гімназіі адбылася агульная зборка бацькоў вучняў гімназіі. На зборцы выбралі „бацькаўскі камітэт“ аложаны з гэтых асоб: прат. Галенкевіч, Акушка, Арсеньева, Майзэль, Будзька, Мацкевіч.

За старшыню свайго „бацькаўскі камітэт“ абабраў прат. Галенкевіча.

Камітэт ахвоча ўзяўся за супольную з педагогічнай ралай гімназіі працу і прыняў першы раз учасьце ў засяданні педагогічнае рады ў тую пятніцу, 5 лістапада. Член камітэту, грам. Акушка, выбраны сябрам гаспадарскае рады гімназіі.

Справа беларускага тэатру.

Ад 1910 году ў Вільні з болей або меней доўгімі перарывамі існавала беларуская драматычная дружина, выступаўшая то незалежна, то ў Беларускам Клюбe. Расцвёт тэатральнае працы прыпадае тут на 1916—18 г.г., калі рэжысэрам быў здольны артыст і аўтар чысьленых пьес у беларускай мове, грам. Францішк Аляхновіч. З пераездам жа яго ў Менск справа беларускага тэатру ў Вільні пачынае заміраць, і заўсёды чысьленыя беларускія артыстычныя сілы распаляюцца ня маючы кіраўніка.

Нястача кіраўніка і становіць асноўную прычыну ўпадку нашае сцэнічнае дзейнасьці. Абы быў кіраўнік — сілы знойдуцца.

З гэтае прычыны беларускае грамадзянства ускладае вялікія надзеі на толькі-што прыехаўшага ў Вільню беларускага артысту — прафэсыянала, грам. Булгака (на расейскай сцэне вядомага пад псеўданімам „Морев“). Цяпер гадоў таму назад грам. Булгак, актыўна працаваўшы на беларускай сцэне, як аматар, наехаў у Маскву дзеля таго, каб спецыялізавацца на ўстаўленай на ўвесь сьвет маскоўскай сцэне і пасля вярнуцца дамоў дзеля працы ў беларускім тэатры, як мастак-прафэсыянал. Там, у пэўныя адрэзаны ад Буцькаўшчыны вайным фронтам, грам. Булгак выбіўся наперад, як здольны артыст, працуючы на тэатральнай ніве ў Ніжнім Ноўгарадзе, Крэменчугу, а так сама на фронце. У Вільню яму ўдалося прабіцца толькі няпер, перамогшы ўсе труднасьці і прашкоды.

З усяе Беларусі.

BUDAWAŃNIE BIEŁARUSI.

U warszawskaj hazecie „Rzeczpospolita“ nadrukowany try hetakija telehramy:

1.) Telehrama na jmia staršyni rasiejskaha palityčnaha kamitetu, Sawinkowa, i hienierała Bałachowiča ad staršyni biełaruskaha palityčnaha kamitetu (?) W. Adamowiča, siabrau Rady Biełaruskaj Narodnaj Respubliki J. Sienkiewiča i P. Aleksiuksa, načalnika biełaruskaj sielanskaj bryhady samachwotnikaŭ kap. Kurenja, načalnika mienskaj partyzanckaj družyny padparučn. Chwiedašćeni, pradstaŭnikaŭ Mienščyny (?) Dmitryjewa i Ostaŭski, pradstaŭnika Mahiloŭščyny (?) Kalinina i pradstaŭnika Smalenskich i Witebskich arhanizacyj (?) Zinkowiča i Hlinskaha:

„Wiedajučy prahramu rasiejskaha palityčnaha kamitetu i nacyjanalnaj dabrawolčaj armii i krepka wieručy ў ščyrašć jaho, my, pradstaŭniki niezaležnaj Biełarusi, zwaročwajemsia da Was ab pomač. Witajem rasiejskuju dabrawolčuju armiju, jakaja ŭ swaich radoch maje mnoha synoŭ biełaruskich i sama znachodziцца pad kamandaj syna našaha narodu. Pakutujučy pad jarmom bałšawickich najezdčykaŭ biełaruskі narod zaklikaje jaje dapa-mahčy nam wyzwolicca i hetak spoŭnić adwiečnaje latucieŭnie šmat pakaleŭniaŭ ab niezaležnaj demakratyč-

naj Biełarusi, žwiazanaj wuzami bratniaje krywi z dwuma wialikimi sła-wianskimi narodami: Rasiejaj i Polščaj. U hety wialiki histaryčny dzień my z pačućciom sardečnaj padziaki sustrakajem adwažnyja wojski, tolki što stupiŭšyja na Biełaruskuju ziamlu, zaniatuju bałšawikami, i hetym raspačaišyja wyzwaleŭnie našaj Bačkaŭščyny.“

2 i 3) Dźwie druhija telehramy — ad Sawinkowa i hien. Bałachowiča na imia načalnika Polskaje dziaŭstawy, Piłsudzkaha, i hien. Wranhiela. U ich haworycca, što rasiejskaja dabrawolčaja armija jdzie da wyzwaleŭnia niezaležnaj Biełarusi i da kančalnaje pabiedy nad bałšawikami. Ključ, katorym kančajucca telehramy, hetki: „Chaj żywie sajuz narodaŭ! Chaj żywie wolnaja Biełaruś! Chaj żywie rasiejski ustanoučy Sojm! Chaj żywie demakratyčnaja Rasiejaj!“

BIEŁARUSKAJE WOJSKA.

Sprawa twareŭnia biełaruskaha nacyjanalnaha wojska, raspačataja ŭ Miensku da prychođu tudy bałšawikoŭ, nia tolki nie zaprapała z wyjezdam z Miensku, ale, naadwarot, jašče bolš uzmacawalaŭsia. Z adnaho boku Biełaruskaja Wajskowaja Komisija rearhanizawałaŭsia i wydaliła z swajho składu ŭsie niahođnyja elementy; z druhoha — adpali praškody, jakija sprawie arhanizacyi biełaruskaha wojska čyniła polskaje wajenaje ministerstwa, wyjawiušaje wielmi nia-prychilnyja adnošiny da biełarusau, i nie dapuskaŭšaje naboru dabrawolcaŭ.

Wajskowaja Komisija ličyła, što nielha pačać formawaŭnia biełaruskaha wojska, pakul nia budzieć dawoli aficeraŭ i padaficeraŭ — šwiadomych nacyjanalna i dobra padhatawanych fachowa. Apynuŭšysia za miežami Bačkaŭščyny, Komisija i napružała swaje siły ŭ kierunku ŭzhadawaŭnia swajho biełaruskaha aficerstwa i padaficeraŭ. Staranniami Komisii hetymi dniami skončyli nawuku ŭ aficerskaj škole ŭ Waršawie 27 šwiadomych biełarusau, wydzielonych ŭ škole ŭ asobnuju hrupu. 60 byŭšych rasiejskich aficeraŭ — biełarusau prajšli specyjalnyja instruktarskija aficerskija kursy. Hetak — razam z tymi 80 aficera-mi, jakija byli zhurtawany kala Biełaruskaj Wajskowaj Komisii jašče ŭ Miensku, — lik biełaruskich aficeraŭ wielmi značny, Aprača aficeraŭ, ŭ Łodzi 80 biełarusau skončyli padaficerskuju školu. I ŭsio heta — syny biełaruskaj wioski, ludzi, hłyboka zachopenyja sprawaj stwareŭnia biełaruskaha nacyjanalnaha wojska!

Z hetkim kamandnym materyjałam možna ŭžo prystupić da naboru saŭdataŭ — samachwotnikaŭ, i Biełaruskaja Wajskowaja Komisija pasłała swaich ludziej u Horadniu, daručyŭšy im werbawać dabrawolcaŭ. Naboružo pačaišsia i jdzie wielmi dobra. Biełaruskaja sialanskaja moładź, jakoj za piać hadoŭ, nia bačyŭšych mobilizacyi, narasto ŭ nas wielmi mnoha, achwoča horniecca pad swaje nacyjanalnyja biełaruskija štandary, dzie i duch panuje biełaruskі, i kamanda ŭ biełaruskaj mowie. Šmat čto, atrymaŭšy biełaruskija wajskowaja dakumenty, niasie z saboj u Horadniu i wintoŭku, i dobry zapas patro-naŭ da jaje.

Horadnia, dzie naradzilisia pieršyja biełaruskija roty litoŭskaje armii, stajecca iznoŭ centram biełaruskaj wajskowaj raboty. I hetaje adwiečna biełaruskaje miesta stanowić duža dobry wybar. Tut jašče silny biełaruskі duch, tut biełaruskaja sialanskaja moładź sustrakaje rodnuju jej atmosferu.

Biełaruskaje wojska rezka addzialajeca ad polskich wojsk, jakija taksama nabirajuć samachwotnikaŭ u Horadni, nia tolki ducham i biełaruskaj kamandaj, ale i swajej formaj. Forma biełaruskich žaŭnierau zusim padobna da anhllickaje, šapki kruhłyja, na ich i na kaŭniary — naš stary dziaŭžaŭny herb „Pahonia“ (rycar na kani).

Aficerstwa biełaruskaje dobra šwiadoma nacyjanalna. Jano ščyra choča służyć sprawie wyzwaleŭnia swajej Bačkaŭščyny i budzie achwoča pracawać, kab usio bieł-

ruskaja wojska wiedała, dzieła čaho jano patrebna i što pawinna rabić.

Žaŭnier-biełarus.

З Сьвянцянскага пав.

Школьная справа ў Сьвянцяншчыне ў апошніх часо́х (пасля выхаду ба́льшавікоў) пачала даволі добра наладжывацца. У Сьвянцянках з’явілася Беларуская Школьная Рада, якая і сталася цэнтрам усяе працы па адкрыццю беларускіх школ. Пад канучы ўжо аб беларускай гімназіі ў м. Сьвіры, равагнанай польскай уладай, паадкрываліся тут гэтыя беларускія пачатковыя школы: ў м. Канстантынаве (двухкам-плектная), у м. Лынтупах (3-клясавая), у Кабыльніку, Камаях, Завідзянях, Куцьках, Сьвіры, Прасілі, аб беларускія школы ў часе панаваньня ковенскага ўраду вёскі Бараны, Клошчаны, Адамчу-кі, а такжа Лаварышкі, і трэба думаць, што іх просьбы або ўжо здаволены, або ў найбліжэйшым часе будуць здаволены.

Падарожны.

Слонім.

На вёсках усюды ідзе сільны рух аб беларускія школы. На рукі беларускіх арганізацый пасля выхаду ба́льшавікоў паступіла ўжо больш пудзіянтку прыгавораў сельскіх сходаў аб адкрыццю беларускіх школ. Аднаўляюцца і старыя школы, істнаваўшыя пры чужых і наза-чыненыя пры зьмяняўшыхся адна за ад-най окупацыях.

Заграніцай.

Зямельная рэформа у Літве.

Літоўскі сойм у Коўне 15 кастрыч-ніна паставаў, што ўсе двары, ў кат-орых гаспадары самі не гаспадарылі і кат-орыя маюць больш за 70 дзесяцін, за-лічаюцца да зямельнага запасу, з якога беззямельным і малазямельным сялянам будуць нарэзвацца ад 5 да 20 дзесяцін зямлі ў арэнду з правам стаўляць свае будоўлі.

Рэквізыцыя жыдоўскіх сы-нагог.

„Głos Litwy“ ў № 12 піша:

На апошнім засяданні варшаўскага сойму дэпутаты Фарбштэйн, д-р Тон, Грынбаўм і інш. зрабілі запытаньне мі-ністру ўнутраных спраў і міністру ась-веты і рэлігійных спраў з прычыны ня-спыняючага прасьледаваньня жыдоў. У запытаньні адзначана, што вайна по-бач з усімі сваімі страшэнствамі прынесла жыдом асаблівыя паніжэньні, абражаю-чы найсьвяцейшае іх рэлігійнае пачуць-це. У Ёвым Дварэ войска зарэквавала сынагогу і паставіла ў ёй каней. Занята войскам і сынагога ў Парчэве. Шмат дзе апаганены і зьніштожаны сьвятыя Торы, ды груба зьдзекаваліся і мучылі рабінаў і г. д.

BALŠAWICKI PRATEST.

Haława rasiejska-ukrainskaj mirawoj delehacyi ў Ryzie, Joffe, padaŭ pol-skim delehatam pratest proci taho, što wojski hienarała Želigoŭskaha, Bałachowiča i Sawinkowa pierastupili hranicy Polščy, wyznačanyja u Ryzie. Nia hľadziačy na asnaŭny duch mirawoj umowy, polski ŭrad nia ŭčyniŭ nijakich krokaŭ dzieła niedapuščeŭnia hurtawaŭnia na polskaj te-rytoryi aružnych sił, jakija pahražajuć Ra-siei i Ukrainie i hetak padrywajuć moc zamireŭnia. Sawiecki ŭrad damahajecca, kab usie wojski hien. Želigoŭskaha, katory nia sluchaje polskaje kamandy, byli wyda-leny z polskaje terytoryi, dy kab atrady Bałachowiča i Sawinkowa byli internowany.

PIATLURA I PALAKI.

Z pryczyny toho, što wojski Piatlury, zrabiusaha sajuz z Poiščaj, nia hledziaćy na padpisańnie mirawoj umowy miż Polščaj i Rasiejaj u Ryzie, nia kidajuć wajawać z bałšawikami, — sawieckaja delehacyja u Ryzie zwiarnułaśia da polskaj z zapytańniem: ci Polščaja zrakajecca usialakaha adkazu za účynki Piatlury i ci Piatlura pierastać być sajuźnikam polskaje armii?

Na heta polskaja delehacyja adkazała: z pryczyny toho, što wojski Piatlury nia spoūnili zahadu, polskaja kamanda zajaułaje, što wystupieńnie bałšawikoū proci Piatlury jana nia budzie ličyć, narušeńniem zamireńnia.

USIERASIEJSKI ŻJEZD SAWIETAŲ.

20 śnieżnia u Maskwie maie adbycca wośmy usierasiejski žjezd sawietaŲ.

RAZRUCHI U MASKWIE.

Z Paryżu nakazwajuć ab uwiadzieńni u Maskwie asadnaha pałažeńnia z pryczyny niebaspieki kontrrewalucyi.

Pawodle wiestak z Helsingforsu, u Maskwie zbuntawalaśia časć harnizonu.

Iznoū-ža „Berlingske Tidende“ piša, što pamiż prychilnikami sawieckaha űradu u Rasiei raście opozycyja proci ciapieraśniaj uradowaj palityki abapiortaj na straśennym ucisku. Wystaułajecca damahańnie žmiakceńnia űradowaje palityki.

FRANCUSKAJA űRADOWAJA PALITYKA

Maskoűskija hazety nakazwajuć, što francuski űrad žbiraje u Konstantynopoli wialikaje wojska, kab pierawieźci jaho u Krym u pomać Wrangielu. Aprača taho kala uźbiaraźža Krymu žyawilisia francus-kija wajennyja karabli.

STANOWIŠČA FRANCUSKICH RABOTNIKAU.

Pawodle telehramy z Paryżu, nadrukowanaj u hazecie „Narod“, hieneralnaja konfederacyja pracy razam z „lihaj prawoű čalawieka“ utwaryła komisiju, katoraja pawinna arhanizawać pa miastoch i robotnickich centrach mitynhi dziela wyjauleńnia spohadu rasiejaskaj rewalucyi.

ADNAULEņNIE HANDLU Z NIEMCAMI.

1 listapada űznawilisia rehularnyja

tarhowyja znosiny pamiż Francyjaj, Anhli-jaj, Bielhijaj i Niamieččynaj.

ZABASTOUKA U ANHLIJ.

Zabastouku kapalniannyh rabotnikau u Anhlii možna ličyć zakončanaj. Urad pajšoŲ na častkowyyja ustupki.

ZABASTOUKA U RUMYNII.

Ad 20 kastyčnika tutaka trywaje ra-botnickaja zabastouka. Urad wielmi űcis-kaje zabastoučykau i mabilizuje tych, što nia choćuć stanawicca da pracy.

ADNADNIEŲNAJA SUŠWIETNAJA ZABASTOUKA.

Z Prahi českej nakazwajuć: Českaja hazeta „Rude Prawo“ zaklikaje rabotnikau usiaho świetu da adnadleŲnaje zabastouki dziela padtrymańnia anhlickich rabotnikau u ich baračbie z kapitalistami.

NOWY PREZYDENT AMERYKI.

Wybary prezidenta Zlučannyh Paūnoč-na-Amerykanskich ŠtataŲ űžo zakončyliśia. Na miesca Wilsona ababrali prezidentam senatara Hardinga.

ДРУКЕЦЦА І СКОРА ВЫЙДЗЕ ў СЬВЕТ

БЕЛРУСКИ КАЛЕНДАР НА 1921 ГОД (кірыліцай)

12-ты год выданьня.

ЦАНА 25 МАРАК.

Хто купляе адразу 10 экз., таму спўшчаецца 10%; хто купляе 50 і ба-лей экз. — спўшчаецца 20%.

Заказы прымаюцца ў Вільні ў „Беларускай Кнігарні“, Завальная, 7.

У Ашмяне ў грамадзяніна Тарчэўскага

ПРЫМАЮЦЦА АБВЕСТКІ!

ВЫЙШЛА з ДРУКУ

ГІСТОРЫЯ БЕЛАРУСКОЙ ЛІТЭРАТУРЫ

Максіма Гарэцкага.

Прадаецца у Кооп. друкарні „Друк“, Троцкая 13, Бела-рускай Кнігарні, Завальная 7, і ва усіх вялікшых краевых кнігарнях.

Рэдактар і Выдавец: У. Знамяроўскі.

Пазволена Ваеннаю Цэнзураю.

Кооп. Тав. „ДРУК“, Троцкая 13.

З үсёе Беларусі.

BUDAWANIE BIELARUSI.

U warszawskiej gazecie „Rzeczpospolita“ nadrukowany jest artykuł historyczny: „Bielarusa na jej starożytności i współczesności“ (1). Artykuł ten jest napisany przez historyka, członka Komitetu do spraw historycznych i literackich (2) W. Adamowicza. Artykuł ten jest napisany w sposób bardzo interesujący i zawiera wiele ciekawych szczegółów z historii Białorusi. Artykuł ten jest napisany w sposób bardzo interesujący i zawiera wiele ciekawych szczegółów z historii Białorusi.

Wielkim kamieniem milowym w historii Białorusi jest powstanie państwa Białoruskiego w 1918 roku. W tym czasie Białorusi, którzy do tej pory byli podlegli Rosji, postanowili stworzyć własne państwo. W tym celu utworzyli Radę Białoruską, która miała być organem wykonawczym i ustawodawczym. W tym czasie Białorusi, którzy do tej pory byli podlegli Rosji, postanowili stworzyć własne państwo.

BALŠAWICKI PRATEST.

Wielkim kamieniem milowym w historii Białorusi jest powstanie państwa Białoruskiego w 1918 roku. W tym czasie Białorusi, którzy do tej pory byli podlegli Rosji, postanowili stworzyć własne państwo. W tym celu utworzyli Radę Białoruską, która miała być organem wykonawczym i ustawodawczym. W tym czasie Białorusi, którzy do tej pory byli podlegli Rosji, postanowili stworzyć własne państwo.